

مذمت حقوق

دوره ۵ - شماره ۱۰ - بهار ۱۴۰۱

شماره چاپی: ۱۸۴۱ - ۳۷۸۳
شماره الکترونیکی: ۱۹۲۲ - ۳۷۸۳

- مسئولیت مدنی کارشناس رسمی دادگستری در حقوق ایران و فرانسه با تاکید بر رویه قضایی حسن بادی، سپیده راضی، محمد مهدی پور
- همدلی‌های سعدی شیرازی با آموزه‌های حقوق عمومی مدرن مجید نجارزاده هنجنی
- حمایت کیفری از حق بر محیط زیست شیما نادری، مجید مطلبی
- تبیین نقش جامعه مدنی در تحقق حقوق شهروندی فرزانه دشتی، عبدالکریم شاحیدر
- آثار افزایش سرمایه شرکت‌های سهامی در حقوق ایران و آمریکا افشین مجاهد
- چالش‌های قضایی مقابله با جرایم زیست محیطی در حقوق کیفری ایران اسماعیل کشکولیان، عباس شیخ الاسلامی
- رویکرد حقوق هوایی بین‌المللی نسبت به مسئولیت ناشی از نشر ویروس کرونا در حمل و نقل هوایی یگانه سادات صفوی
- آثار قراردادهای دولتی در حقوق ایران و انگلستان محمدرضا پورپور
- میانجیگری، نظام عدالت مشارکتی، نسل سوم نظام عدالت کیفری و حقوق اطراف دعوا صادق فتیلی، سید محمد صالحی
- ارزش و اعتبار نظریه کارشناسی در حقوق ایران و فرانسه سید جعفر هاشمی باجگانی، میثم سبحانی
- رویکرد سیاستگذاری‌های زیست محیطی در کاهش مخاطرات؛ راهبردها و رهیافت‌ها زهرا طلیعه علیا، داوود خرم دل
- قواعد فقهی کارا در مسئولیت اتلاف عمر اشخاص حمید سلیمانی، رحیمه عباسی بناری
- نقش نهادهای سازمان ملل متحد در پیشگیری از آلودگی‌های محیط زیستی ناشی از پسماندها به منزله امنیت زیست جهانی رستم علی اکبری، سید مهدی موسوی
- مبانی تصحیح قراردادهای غیرمعمود با تمسک به اطلاقات و عمومات شرعی سید علیرضا امین
- فناوری‌های نوین باروری-زیستی و حقوق کودک؛ درآمدی بر آینده کودکی در ایران مریم شعبان
- آسیب شناسی کیفرگذاری موجود در جرایم خانوادگی موضوع کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵؛ از تبیین آسیب‌ها تا ارائه راهکارها مهدی مقفری اناری، محمد امینی زاده، علی عارفی مسکونی
- مجرای اصل صحت در معاملات با تاکید بر امکان جریان آن در شبهات حکمیة مانده چینی ساز، امید محمدی، قاسم شعبانی
- پیرامون نظریه بطلان تحقیقات مقدماتی در فرآیند دادرسی کیفری ایران (با توجه به قانون آئین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲/۱۲/۰۴) مسعود فدائی دهچشمه، امیر سلیمانی، حمیرا طاهری
- تأملی بر قانون حاکم بر تعهدات قراردادی عقد بیمه در ایران و ایالات متحده آمریکا فرزاد گرمی کلمتی، حامد بابانی
- بررسی تأسیس بیلمنت در نظام حقوقی انگلستان، ایالات متحده آمریکا و تطبیق آن با نهاد امانت در حقوق ایران نسترن ارزانیان، مهساسادات نبوی
- معیار تفکیک جرم آدم‌ربایی از جرایم مشابه در نظام کیفری ایران احمدرضا امتحانی، جواد نادری عوج بغزی، علی پاپدارفرد
- درآمدی بر اصول و موانع استرداد مجرمین در حقوق بین الملل رضا علی پناه
- آثار کرونا بر عدالت کیفری اطفال و نوجوانان با نگاهی به حقوق ایالات متحده آمریکا پیمان دولتخواه پاشاکی
- جلوه‌های تغییر در سیاست کیفری افتراقی جرائم نیروهای مسلح ایران و ایالات متحده آمریکا با روش کیفرزدانی و جرم زدایی یاسر شاکری، علیرضا صالحی، غلامحسین رضایی

Criteria for Separating the Crime of Kidnapping from Similar Crimes in the Iranian Penal System

معیار تفکیک جرم آدم‌ربایی از جرایم مشابه در نظام کیفری ایران

Ahmadreza Emtehani
Master of Criminal Law and Criminology, Mofid University of Qom, Qom, Iran (Corresponding Author)

احمدرضا امتحانی

کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشگاه مفید قم، قم، ایران (نویسنده مسئول)
emtehaniahmadreza@gmail.com
http://orcid.org/0000-0002-0253-0342

Javad Naderi ooj Boghzi
Student outside Qom seminary, PhD student in Criminal Law and Criminology, University of Tehran, Aras International Campus, Aras, Iran

جواد نادری عوج بغزی

طلبه دوس خارج حوزه علمیه قم، دانشجوی دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشگاه تهران، پردیس بین‌المللی ارس، ارس، ایران
njavad71@gmail.com
http://orcid.org/0000-0002-7440-8012

Ali Paidarfard
Master of Criminal Law and Criminology, Mofid University of Qom, Qom, Iran

علی پایدارفرد

کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشگاه مفید قم، قم، ایران
alipaidarfard.f1375@gmail.com
http://orcid.org/0000-0002-7848-9315

Abstract

The crime of kidnapping, regardless of the causes and factors of its occurrence in society, is one of the crimes that have always been investigated in the words of jurists and jurists. By accepting it as one of the most important crimes of the Iranian penal system, the punishment for this act has been determined. In the investigation of crimes, what is of particular importance is that while describing the three pillars of the crime, its dimensions, details and ambiguous points are examined. Although jurists have elaborated on the principles of this crime in their own books, what seems to be important and practical for the authors is to say what is the difference between the crime of kidnapping and other similar crimes? What criminal and legislative policy has the Iranian penal system adopted in dealing with such similar crimes, and according to what criteria can it be distinguished? Naturally, the separation of the crime of kidnapping from other crimes has important effects and consequences, and apart from theoretical issues, it is also of special importance in practice. Therefore, in this study, the authors, while stating the basics of this crime, have answered the questions by following and studying the library.

Keywords: Kidnapping, Similar Crimes, Distinction, Iranian Criminal law.

چکیده

جرم آدم‌ربایی، فارغ از بررسی علل و عوامل وقوع آن در جوامع، یکی از بزه‌هایی است که همواره در کلام فقهاء و حقوق‌دانان مورد بررسی قرار گرفته و قانون‌گذار در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ با تبعیت از سیاست جنایی اسلام، همچون قوانین قبل، با پذیرش آن به‌عنوان یکی از جرایم مهم نظام کیفری ایران، کیفر این عمل را تعیین کرده است. در بررسی جرایم، آنچه از اهمیت ویژه برخوردار است آن است که ضمن تشریح ارکان سه‌گانه جرم، به بررسی ابعاد، جزئیات و نقاط مبهم آن پرداخته شود. گرچه حقوق‌دانان در کتب حقوق جزای اختصاصی به‌طور مفصل به تشریح ارکان این بزه پرداخته‌اند اما آنچه به نظر نگارندگان، مهم و کاربردی به نظر می‌رسد، آن است که گفته شود چه تفاوت و تمایزی میان جرم آدم‌ربایی و سایر جرایم مشابه وجود دارد؟ نظام کیفری ایران در برخورد با این نوع جرایم مشابه، چه سیاست جنایی و تقنینی را اتخاذ نموده است و اساساً بر طبق چه معیاری می‌توان قائل به تفکیک شد؟ طبعاً تفکیک جرم آدم‌ربایی از سایر جرایم، آثار و تبعات مهمی در پی داشته و فارغ از مباحث نظری، در مقام عمل نیز از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است؛ بنابراین نگارندگان در این پژوهش ضمن بیان مبانی این بزه، با تتبع و مذاقه کتابخانه‌ای به پاسخ سؤالات مطرح شده، پرداخته‌اند.

واژگان کلیدی: آدم‌ربایی، جرایم مشابه، وجه تمایز و تفکیک، حقوق کیفری ایران.

Received: 2022/01/17 - Review: 2022/04/07 - Accepted: 2022/05/23

دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۰۱/۱۷ - پذیرش مقاله: ۱۴۰۰/۰۴/۰۷ - پذیرش نهایی مقاله: ۱۴۰۰/۰۵/۲۳

ارجاع:

امتحانی، احمدرضا؛ نادری عوج بغزی، جواد؛ پایدارفرد، علی؛ (۱۴۰۱)، معیار تفکیک جرم آدم‌ربایی از جرایم مشابه در نظام کیفری ایران، تمدن حقوقی، شماره ۱۰.

Copyrights:

Copyright for this article is retained by the author (s) , with publication rights granted to Legal Civilization. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>) , which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

CC BY-NC-SA

مقدمه

یکی از جرایمی که در فقه و آموزه‌های دینی ریشه داشته و در روایات زیادی از ائمه معصومین (علیهم السلام) نیز بدان اشاره شده است؛ جرم آدم‌ربایی است که در اکثر نظام‌های جزایی همچون نظام کامن‌لا و کشورهای تابع رومی - ژرمنی نیز مطرح است. زیرا، آزادی از جمله نعمت‌ها و حقوق بشر است و اصل حریت افراد به‌عنوان اصل مسلم فقهی همواره در فقه و حقوق مطرح بوده تا آن جایی که با مذاقه در اسناد بین‌المللی همچون اعلامیه جهانی حقوق بشر، کنوانسیون‌های بین‌المللی، قوانین اساسی و عادی در می‌یابیم که آزادی افراد از مهم‌ترین حقوق طبیعی آنهاست. در این میان آیه شریفه «۷۰»^۱ سوره مبارکه اسراء، به‌عنوان گزاره‌ای از آموزه‌های دینی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار بوده و حتی در اسناد بین‌المللی نیز صراحتاً بر این موضوع پرداخته شده است. بهره‌کشی جنسی، بردگی، ازدواج اجباری، سرقت اموال، انتقام، سوءاستفاده از اعضاء و جوارح و فرزندخواندگی از جمله اهداف این بزه می‌باشند. با همه این موارد، در می‌یابیم دولت‌ها و نظام‌های حقوقی حاکم بر آن، موظفند همواره امنیت جان، مال و آزادی

۱- وَ لَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَ حَمَلْنَاهُمْ فِي الْبُرِّ وَ الْبَحْرِ وَ رَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَ فَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا وَ هَمَانَا
فرزندان آدم را گرامی داشتیم و آنان را در خشکی و دریا (بر مرکب‌ها) حمل کردیم و از چیزهای پاکیزه روزی‌شان دادیم
و آنان را بر بسیاری از آفریده‌های خود برتری کامل دادیم.

افراد را تأمین نمایند. از همین قرار است که قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در اصول بیست و دوم، سی و دوم^۳ و سی و سوم^۴ بر این امر مهم، پرداخته است. از آنجایی که قوانین کشورها، متناسب با عرف و جوامع بشری، تهیه و تنظیم می‌شود و قانون‌گذاران نیز در امر تقنین، عرف حاکم بر جوامع را ملاک و معیار قرار می‌دهند و با احترام بر اصل برائت در ترازوی اصل مترقی حقوق جزا، یعنی اصل قانون‌مندی (اصل قانونی بودن جرم و مجازات)، اقدام به جرم‌انگاری و تعیین کیفر و تبیین ارکان و شرایط هر بزه می‌نمایند اما در این میان، هیچ نظام حقوقی نمی‌تواند خود را از ابهامات و تفسیرها مبرا بداند.

با همه این موارد و با عنایت به اهمیت بزه آدم‌ربایی در نظام جزایی ایران، همواره شاهد آن هستیم که این بزه با سایر جرایم مشابه، خلط شده و تفکیک آن دشوار می‌گردد؛ از آنجایی که احکام تابع موضوعات می‌باشند و با تغییر موضوع، به تبع، حکم نیز متفاوت می‌شود و آثار و تبعات یکسانی نخواهند داشت؛ بنابراین در این پژوهش، ضمن ارائه مبانی این بزه، به جرایم مشابه و معیار و ملاک تفکیک آن با بزه آدم‌ربایی خواهیم پرداخت و در پایان، سیاست جنایی تقنینی و واکنش کیفری علیه این بزه را تشریح خواهیم نمود.

۱- مفهوم

آدم‌ربایی، از دو اصطلاح مستقل «آدم» و «ربایش»، تشکیل شده است. در لغت، «آدم»، به معنای «انسان، مردم» (عمید، ۱۳۸۹، ۲۲) و «ربایش»، به معنای «چیزی را با تردستی برداشتن و بردن، دزدیدن» است (معین، ۱۳۸۶، ج ۱، ۷۳۳). در اصطلاح، «آدم‌ربایی»، ربایش هر انسان با هر قصدی چه به صورت عنف و چه غیر از آن را گویند (البعلبکی، ۲۰۰۲، م، ۹۶).

۲- مبانی

در هر پژوهشی واکاوی و بررسی مبانی آن موضوع، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است زیرا نوع نگرش و

-
- ۲- حیثیت، جان، مال، حقوق، مسکن و شغل اشخاص از تعرض مصون است مگر در مواردی که قانون تجویز کند.
 - ۳- هیچ کس را نمی‌توان دستگیر کرد مگر به حکم و ترتیبی که قانون معین می‌کند. در صورت بازداشت، موضوع اتهام باید با ذکر دلایل بلافاصله کتباً به متهم ابلاغ و تفهیم شود و حداکثر ظرف مدت بیست و چهار ساعت پرونده مقدماتی به مراجع صالحه قضایی ارسال و مقدمات محاکمه، در اسرع وقت فراهم گردد. مختلف از این اصل طبق قانون مجازات می‌شود.
 - ۴- هیچ کس را نمی‌توان از محل اقامت خود تبعید کرد یا از اقامت در محل مورد علاقه‌اش ممنوع یا به اقامت در محلی مجبور ساخت، مگر در مواردی که قانون مقرر می‌دارد.

برخورد و موضع‌گیری نسبت به هر مسئله‌ای مبتنی بر تعیین مبنای صحیح و مشخص از آن موضوع است و لذا در خصوص بزه آدم‌ربایی و تفکیک آن از جرایم مشابه، بررسی و تبیین مبانی شرعی و عرفی لازمه اتخاذ نتیجه مطلوب است.

۲-۱- مبانی شرعی

از نظر شرعی، فقها در مورد بحث ربایش انسان، نظراتی را ارائه کرده‌اند که در واقع، ذیل بحث سرقت بررسی می‌شود. آن‌ها بیان می‌دارند که ربودن یک انسان آزاد با هر سنی، سرقت نیست. شهید اول، بیان کرده است: «کسی که انسان آزادی را بدزدد اگرچه آن انسان، صغیر باشد، حد قطع ندارد»^۵ (امینی و آیتی، ۱۳۹۴، ج ۲، ۶۲۲). در ادامه، شهید ثانی دلیل آن را بیان کرده و فرموده است: «زیرا، انسان آزاد، مال محسوب نمی‌شود»^۶ (امینی و آیتی، ۱۳۹۴، ج ۲، ۶۲۲). فقها، در مورد فوق اتفاق نظر دارند اما از این جهت که انسانی که ربوده می‌شود مجنون یا عبد نابالغی بوده، نظرات شان متفاوت است (جعفرپور، ۱۳۸۸، ۹۲)؛ «اگر کسی عبد نابالغ یا مجنون را بدزدد، دستش قطع می‌شود؛ زیرا عبد نابالغ و مجنون مال محسوب می‌شوند و امکان سرقت آن‌ها وجود دارد؛ اما اگر کبیر و عاقل باشد دست رباینده قطع نمی‌شود زیرا، سرقت آن‌ها امکان ندارد و اگر کسی با زور ایشان را برآید، سرقت محسوب نمی‌شود، بلکه غضب است، مگر اینکه معنی علیه خواب باشد که در این صورت دست سارق قطع می‌شود؛ زیرا سرقت چنین شخصی امکان دارد.» نظریه ذکر شده تأییدکننده این مهم است که در اجرای سرقت مستوجب حد، تنها مال باید ربوده شود؛ پس، میان حالت‌های فوق نباید فرق گذاشت؛ چون عنوان انسان در هر سن و در هر شرایطی (مثلاً چه خواب باشد و چه نباشد) بر وی صدق می‌کند و از این جهت، این تفکیک قابل نقد است (جعفرپور، ۱۳۸۸، ۹۲).

۲-۲- مبانی عرفی

عرف یکی از منابع حقوق جزا است. مطالعه مبانی عرفی در هر جرمی، کمک شایانی به شناخت دقیق‌تر آن بزه از ابعاد مختلف می‌کند و می‌تواند سبب تغییر و رشد در سیاست کیفری و جنایی مربوط به آن بزه، گردد. به جهت آنکه عرف، کاربرد بسیاری در فقه و حقوق دارد سبب آن شده تا محققین این دو دانش به تعریف و تفسیر آن پردازند. می‌توان به دو صورت کلی، عرف را تعریف کرد؛ عرف و عادت، اموری

۵- لا یقطع سارقاً الحرَّ و ان کان صغیراً

۶- لانه لا یعد مالاً

هستند که از طرف عقل در وجود هر انسانی تداوم پیدا می‌کند و طبع عاری از شهوات، آن را می‌پذیرد (الحنفی، ۱۹۸۶م، ۱۰۱).

۳- واکنش علیه جرم آدم‌ربایی

جرم «آدم‌ربایی»، جزء «جرایم علیه اشخاص» است و بزه‌ای است که سبب سلب آزادی تن در انسان‌ها می‌شود؛ بنابراین لازم است تا نهادهای حاکمیتی در یک جامعه به مبارزه با این بزه بپردازند که در قدم نخست، لازم است آن را جرم‌انگاری کنند. این بزه خصوصاً زمانی که به صورت عنف محقق می‌شود سبب خدشه‌دار شدن کرامت و حیثیت اشخاص می‌شود. اهمیت مورد اخیر تا حدی است که مقتن در ذیل ماده «۴»^۷ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲، به رعایت آن توسط مقامات مربوطه پرداخته است. بدیهی است که عرف، اقدام سایرین علیه آزادی جسمانی، حیثیت و کرامت خویش را امری زشت دانسته و مرتکبان آن را سرزنش می‌کند؛ اهمیت و ربط ماده مذکور با اصلاحات بعدی را می‌توان این‌گونه بیان کرد که قانون‌گذار در مقام تقنین به کرامت، حیثیت و آزادی اشخاص که حقوق ذاتی و طبیعی آن‌ها به شمار می‌روند توجه ویژه‌ای داشته است، بنابراین ماده ۴ قانون مذکور را می‌توان مستمسکی جهت تفکیک جرم آدم‌ربایی از سایر اقدامات قانونی قرار داد.

بزه آدم‌ربایی به دلیل اهمیت آن در نظام‌های کیفری که در زمره جرایم کیفری قرار دارد، توسط غالب قانون‌گذاران کشورهای مختلف مورد جرم‌انگاری قرار گرفته است. نظام کیفری ایران نیز از این امر مستثنا نبوده و شاهد آئیم که وفق کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵، عنصر قانونی این بزه، ماده «۶۲۱»^۸ بود؛ در سال ۱۳۹۹، با تصویب قانون «کاهش مجازات حبس تعزیری»، رکن

۷- ماده ۴: اصل، براءت است. هرگونه اقدام محدودکننده، سالب آزادی و ورود به حریم خصوصی اشخاص جز به حکم قانون و با رعایت مقررات و تحت نظارت مقام قضایی مجاز نیست و در هر صورت این اقدامات نباید به گونه‌ای اعمال شود که به کرامت و حیثیت اشخاص آسیب وارد کند.

۸- ماده ۶۲۱: هر کس به قصد مطالبه وجه یا مال یا به قصد انتقام یا به هر منظور دیگری به عنف یا تهدید یا حیل یا به هر نحو دیگر شخصاً یا توسط دیگری شخصی را برباید یا مخفی کند به حبس از پنج تا پانزده سال محکوم خواهد شد در صورتی که سن مجنی علیه کمتر از پانزده سال تمام باشد یا ربودن توسط وسایل نقلیه انجام پذیرد یا به مجنی علیه آسیب جسمی یا حیثیتی وارد شود، مرتکب به حداکثر مجازات تعیین شده محکوم خواهد شد و در صورت ارتکاب جرایم دیگر به مجازات آن جرم نیز محکوم می‌شود.

قانونی بزه آدم‌ربایی با تغییراتی روبه‌رو شد. با عنایت به ماده ۶۲۱ قانون مذکور و اصلاحیه آن در قانون «کاهش مجازات حبس تعزیری»، عنصر قانونی این جرم به این صورت است: «هر کس به قصد مطالبه وجه یا مال یا به قصد انتقام یا به هر منظور دیگری به عنف یا تهدید یا حيله یا به هر نحو دیگر شخصاً یا توسط دیگری شخصی را برباید یا مخفی کند، در صورتی که ارتکاب جرم به عنف یا تهدید باشد، به حبس درجه چهار و در غیر این صورت به حبس درجه پنج، محکوم خواهد شد. در صورتی که سن مجنی علیه کمتر از پانزده سال تمام باشد یا ربودن توسط وسایل نقلیه انجام پذیرد یا به مجنی علیه آسیب جسمی یا حیثیتی وارد شود، مرتکب به حداکثر مجازات تعیین شده محکوم خواهد شد و در صورت ارتکاب جرایم دیگر به مجازات آن جرم نیز محکوم می‌گردد».

بنابراین مجازات فعلی بزه «آدم‌ربایی»، اگر به صورت عنف باشد، حبس تعزیری درجه چهار (بیش از پنج تا ده سال) و اگر به شکل عنف نباشد، حبس تعزیری درجه پنج (بیش از دو تا پنج سال)، است اما پیش از تصویب قانون «کاهش مجازات حبس تعزیری»، در هر صورت، مجازات مرتکب، پنج تا پانزده سال بود که درجه سه محسوب می‌شد. در واقع، این قانون، کیفر بزه مذکور را در حالت عنف، یک درجه و در حالت غیر از عنف، دو درجه، کاهش داده است اما از این جهت که ربودن اگر توسط وسایل نقلیه انجام پذیرد یا به مجنی علیه آسیب جسمی یا حیثیتی وارد شود یا علیه افراد کمتر از پانزده سال تمام ارتکاب یابد، چون در هر دو قانون، برای مرتکب حداکثر مجازات در نظر گرفته می‌شود، تغییری با هم ندارند هرچند وفق قانون سابق، مجازات اصلی بزه‌کاران این بزه با تحقق حالت‌های اخیر، شدیدتر از مجازات این قانون است.

مقنن در سال ۱۳۷۵، عنف یا غیر عنف بودن این بزه را مؤثر در مجازات نمی‌دانست اما سیاست کیفری قانون‌گذار در سال ۱۳۹۹ با دلایل مختلف و در راستای کاهش مجازات، این دو حالت را از حیث کیفر، جدا کرده و در صورت عنف، یک درجه و غیر از آن را دو درجه کاهش داده است، اما از حیث سیاست جنایی، مقنن در هر دو قانون، در خصوص بزه‌دیدگان کمتر از پانزده سال، سیاست جنایی افتراقی را به جهت حمایت از اطفال به کار گرفته و حداکثر مجازات را برای مرتکب آن در نظر گرفته است. همچنین ربودن اگر توسط وسایل نقلیه انجام پذیرد یا به مجنی علیه آسیب جسمی یا حیثیتی وارد شود نیز به جهت وجود حالت خاص و در راستای حمایت از بزه‌دیده، مرتکب به حداکثر مجازات محکوم می‌شود.

۴- تفکیک میان جرم آدم‌ربایی و سایر جرایم مشابه

از آنجا که جرم آدم‌ربایی با جرایمی همچون توقیف غیرقانونی، گروگان‌گیری و نوزادربایی مشابه است و گاهی با هم هم‌پوشانی دارد جهت تمیز میان این جرایم با بزه‌های مزبور، ابتدا به نحو اختصار، عناصر متشکله جرم آدم‌ربایی، تبیین و سپس تمایز این جرم با جرایم مشابه مذکور، تشریح شده است.

همان‌طور که اشاره شد، جرم آدم‌ربایی در ماده ۶۲۱ کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ پیش‌بینی شده است که دربردارنده عنصر قانونی این جرم است. به موجب این ماده رفتار فیزیکی لازم برای تحقق جرم آدم‌ربایی را برخی از حقوق‌دانان تنها فعل مثبت ربودن قلم‌داد کرده‌اند و بیان داشته‌اند که ربودن از طریق ترک فعل ارتکاب نمی‌یابد. ربودن مستلزم استیلا یافتن بر انسان و جابه‌جایی وی از محلی به محل دیگر از طرق مختلفی از قبیل زور، تهدید یا حیل به‌دون رضایت قربانی است خواه که این ربودن به‌طور پنهانی باشد خواه به‌طور علنی (میرمحمدصادقی، ۱۳۹۹، ۹۷). در مقابل برخی دیگر از حقوق‌دانان رفتار مرتکب در ماده ۶۲۱ مذکور را دارای دو مصداق می‌دانند که عبارت است از ربودن و مخفی نمودن قربانی (آقایی‌نیا، ۱۳۹۹، ج ۱، ۱۷۹).

به نظر نگارندگان نیز رفتار فیزیکی برای تحقق جرم آدم‌ربایی با توجه به صراحت منطوق ماده مزبور و استفاده قانون‌گذار از حرف «یا» هم‌ربودن و هم مخفی کردن است که مرتکب با انجام هر یک از آن‌ها با تحقق سایر شرایط در ماده ۶۲۱ به ارتکاب جرم آدم‌ربایی مبادرت کرده است.

۴-۱- تفکیک آدم‌ربایی از توقیف غیرقانونی

جرم توقیف غیرقانونی از این جهت که باعث سلب آزادی رفت‌وآمد اشخاص یا به عبارت بهتر باعث سلب آزادی تن بزه‌دیده می‌گردد شباهت زیادی به جرم آدم‌ربایی موضوع ماده ۶۲۱ کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ دارد که گاه ممکن است موجب هم‌پوشانی این جرم با جرم توقیف غیرقانونی شود. به همین دلیل در این بخش قصد داریم ضمن بررسی جرم توقیف غیرقانونی موضوع ماده «۵۸۳»^۹ قانون مزبور به وجه تمایز این جرم با جرم آدم‌ربایی به پردازیم. وجه این تفکیک از این جهت قابل توجیه است که به دلیل هم‌پوشانی جرایم موضوع مواد ۵۸۳ و ۶۲۱ کتاب پنجم قانون

۹- ماده ۵۸۳: هر کس از مقامات یا مأمورین دولتی یا نیروهای مسلح یا غیر آن‌ها بدون حکمی از مقامات صلاحیتدار در غیر مواردی که در قانون جلب یا توقیف اشخاص را تجویز نموده، شخصی را توقیف یا حبس کند یا عفا در محلی مخفی نماید به یک تا سه سال حبس یا جزای نقدی از شش تا هجده میلیون ریال محکوم خواهد شد.

مجازات اسلامی (تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ تشتت آرای بسیاری در این موارد از محاکم قضایی صادر شده است که می‌طلبد دیوان عالی کشور جهت شفافیت و مرزبندی مشخص در این مورد با تشکیل هیأت عمومی، رأی وحدت رویه‌ای در این خصوص صادر نماید تا به اختلافات موجود در این زمینه به خصوص عنصر مخفی کردن که مشترک بین جرایم موضوع ماده ۶۲۱ و ۵۸۳ است پایان دهد.

برابر با ماده ۵۸۳ قانون‌گذار رفتار فیزیکی جهت تحقق این جرم را توقیف یا حبس یا عناً مخفی کردن در محلی اعلام داشته است. از نظر حقوقی در خصوص تفاوت‌های موارد مذکور باید گفت که توقیف غیرقانونی در مدت زمان نسبتاً کوتاهی که معمولاً از بیست و چهار ساعت تجاوز نمی‌کند انجام می‌گیرد و از نظر مکانی توقیف لزوماً در مکان محصور انجام نمی‌شود بنابراین اگر کسی با عنوان مجعول سرنشینان خودرویی را چند لحظه به بهانه بازرسی در کنار خیابان نگه دارد و اجازه عبور را به آن‌ها ندهد مرتکب جرم توقیف غیرقانونی شده است (رفتار مرتکب در این مثال توقیف غیرقانونی است نه حبس و مخفی کردن) درحالی که حبس غیرقانونی نسبت به توقیف غیرقانونی در مدت نسبتاً طولانی تری ارتکاب می‌یابد و از نظر مکانی حبس در مکانی محصور و معین انجام می‌شود و این محل به قدری وسیع است که عرفاً بتوان به آن گفت حبس. به‌عنوان مثال اگر دیگری را مجبور کنند که از شهر خارج نشود عنوان توقیف و حبس بر آن صدق نمی‌کند. مخفی کردن به عنف نیز سلب آزادی تن شخص دیگری و نگهداری او در مکان معینی است که به صورت غیرقانونی و توأم با تهدید و اعمال زور صورت می‌گیرد، اما در خصوص فرق مخفی کردن و حبس کردن بزه‌دید هم باید گفت که در مخفی کردن نگهداری بزه‌دیده دور از نظر دیگران مدنظر مرتکب است و بسته‌بودن مکان زیاد مهم نیست درحالی که حبس کردن می‌تواند پنهانی یا علنی باشد و محصور و معین بودن مکان نیز مدنظر است.

اما درباره تفاوت‌های جرم آدم‌ربایی موضوع ماده ۶۲۱ و جرم توقیف غیرقانونی موضوع ماده ۵۸۳ باید گفت:

اول) آدم‌ربایی از لحاظ عنصر مادی جرم آنی و مقید به نتیجه است درحالی که توقیف غیرقانونی موضوع ماده ۵۸۳ جرمی مستمر و مطلق است.

دوم) تفاوت دیگر جرم آدم‌ربایی با جرم توقیف غیرقانونی در عنصر جابه‌جایی و انتقال نهفته است. به این صورت که ربودن و نقل و انتقال بزه‌دیده از محلی به محل دیگر شرط لازم جهت تحقق جرم آدم‌ربایی است درحالی که برای تحقق جرم توقیف غیرقانونی ربودن و جابه‌جایی بزه‌دیده از مکانی به

مکان دیگر ضرورت ندارد و صرف توقیف یا حبس غیرقانونی جرم موضوع ماده ۵۸۳ تحقق می‌یابد (سالارزایی و همکاران، ۱۳۹۲، ۳۱).

سوم) تفاوت دیگری که در این زمینه قابل ذکر است آن است که جرایم حبس و توقیف غیرقانونی قابل تعویق و تعلیق هستند درحالی‌که جرم آدم‌ربایی غیرقابل تعویق صدور حکم و تعلیق اجرای مجازات است. علاوه بر این، تفاوت دیگری که در این زمینه به چشم می‌خورد آن است که مرتکبین جرم آدم‌ربایی غالباً افراد عادی هستند درحالی‌که جرایم توقیف و حبس غیرقانونی غالباً از طرف مقامات و مأمورین دولتی انجام می‌شود (حبیب زاده و رحیمی نژاد، ۱۳۸۳، ۱۳).

چهارم) تفکیک دیگری که میان این دو جرم قابل ذکر است بدین صورت که ماده ۵۸۳، مخصوص مواردی است که سلب آزادی تن به‌عنوان اجرای قانون صورت می‌گیرد ولی در واقع غیرقانونی است، برخلاف آدم‌ربایی که به صورت مخفیانه و بدون هدف اجرای قانون صورت می‌گیرد، بلکه هدف نامشروعی همچون اخاذی یا تجاوز جنسی و نظایر این‌ها در پس آن نهفته است و مرتکب، ادعای قانونی بودن عمل خود را ندارد، برخلاف ماده ۵۸۳ که مرتکب ادعای قانونی بودن عمل خود را دارد درحالی‌که عمل غیرقانونی است (کروشوی و همکاران، ۱۳۹۸، ۱۲۸).

آنچه در فوق، در خصوص تفاوت‌های جرایم مزبور بیان شد تفاوت‌هایی است که در آثار این جرایم نهفته است اما به گمان ما آنچه سبب گشته که جرم آدم‌ربایی با جرم موضوع ماده ۵۸۳ خلط شود عنصر مخفی کردن است که قانون‌گذار آن را هم جزو عنصر مادی جرم آدم‌ربایی در نظر گرفته و هم جزو عنصر مادی جرم موضوع ماده ۵۸۳، اما حقیقت آن است که جرم آدم‌ربایی با جرم موضوع ماده ۵۸۳ در خصوص عنصر مخفی بودن هم پوشانی ندارد. برای جلوگیری از این شائبه لازم است که به وجه تمایز مخفی کردن در ماده ۶۲۱ با ماده ۵۸۳ بپردازیم.

در این خصوص اختلاف‌نظراتی وجود دارد که به بیان هریک از آن‌ها خواهیم پرداخت؛ برخی از حقوق‌دانان بیان داشته‌اند که در ماده ۶۲۱ مخفی کردن متعاقب ربودن است و تنها در حالی می‌توان مخفی کردن را جزو عنصر قانونی ماده ۶۲۱ به حساب آورد که مخفی کردن مسبوق به ربودن باشد خواه مرتکب بعد از ربودن جهت تکمیل پژوه آدم‌ربایی بزه‌دیده را مخفی کند خواه اینکه آدم‌ربا بزه‌دیده را ربوده باشد و آن را به دیگر بسپارد تا دیگری آن را مخفی کند که در حالت اخیر ما با شرکای آدم‌ربایی مواجهیم، اما اگر مخفی کردن مسبوق به آدم‌ربایی نباشد عمل ارتكابی مشمول ماده ۵۸۳ است (گلدوزیان، ۱۳۸۵،

۲۱۵). این دیدگاه از این جهت تقویت گشت که با توجه به عبارت «یا غیر آن‌ها» مخفی کردن توسط اشخاص عادی در ماده ۵۸۳ نیز قابل ارتکاب است به همین جهت برای جلوگیری از هم‌پوشانی با ماده ۶۲۱ بیان داشته‌اند که در صورتی که مخفی کردن مسبوق به بودن باشد ماده ۶۲۱ حاکم است و در صورتی که مخفی کردن مسبوق به بودن نباشد ماده ۵۸۳ مدنظر قرار خواهد گرفت (چاله چاله، ۱۳۸۹، ۴۹).

در مقابل برخی دیگر به این دیدگاه خدشه وارد کرده‌اند و بیان داشته‌اند که ماده ۵۸۳ ذیل عنوان تفصیلات مقامات و مأموران دولتی تنظیم و تنسیق گردیده و با توجه به اینکه از عبارات متعدد مقامات، مأموران دولتی و نیروهای مسلح در آن استفاده شده است و از طرفی با تأمل در عبارت «بدون حکمی از مقامات صلاحیتدار» که به اشخاص ذی صلاح دولتی داده می‌شود نه افراد عادی، باید بر آن شد که مرتکب یا مرتکبین این ماده را اشخاص دولتی تشکیل می‌دهد نه افراد عادی و در نهایت باید نتیجه گرفت که مقصود از عبارت «یا در غیر آن‌ها» در نص ماده ۵۸۳ سایر مأموران و کارمندان مؤسسات دولتی و وزارتخانه‌ها است که در خصوص اقدام به بازداشت افراد مأموریت پیدا کرده‌اند. با این توجه باید واژه مرتکب مندرج در ماده ۵۸۶ را مربوط به آن دسته از کارمندان دولت و نیروهای مسلح دانست که در موارد خاص صلاحیت دخالت و بازداشت یا توقیف افراد را نداشته و به‌رغم این امر، از طریق جعل عنوان یا اسم و یا استفاده از لباس معمولی که حق دخالت دارند، مبادرت به بازداشت یا توقیف غیرقانونی افراد می‌نمایند؛ به‌عنوان مثال مأمورین نیروهای مقاومت بسیج در غیر مواردی که به موجب قوانین خاص مقرر، با استفاده از لباس نیروهای انتظامی مبادرت به توقیف یا بازداشت غیرقانونی افراد می‌نمایند، اما ایرادی که به این دیدگاه وارد است آن است که اگر مواد ۵۸۳ و «۵۸۶»^۱ را ناظر به اشخاص دولتی بدانیم در مورد بازداشت و توقیف غیرقانونی توسط افراد عادی خلأ قانونی ایجاد شده که این با حکمت قانون‌گذار سازگار نمی‌باشد. در هر روی باید مرتکبین ماده ۵۸۳ را تمامی افراد اعم از مقامات دولتی و اشخاص عادی بدانیم.

برخی دیگر از حقوق‌دانان در نظری عجیب که چندان به نظر موجه به نظر نمی‌رسد تنها تفاوت میان اخفا به‌عنوان بازداشت غیرقانونی موضوع ماده ۵۸۳ با ماده ۶۸۱ ق.م.ا بخش تعزیرات را ضرورت انگیزه خاص در ماده اخیر دانسته‌اند که به عبارت دیگر انگیزه سوء دانسته‌اند و در توجیح این نظر بیان داشته‌اند:

۱۰- ماده ۵۸۶: هر گاه مرتکب برای ارتکاب جرایم مذکور در ماده (۵۸۳) اسم یا عنوان مجعول یا اسم و علامت مأمورین دولت یا لباس منتسب به آنان را به تزویر اختیار کرده یا حکم جعلی ابراز نموده باشد، علاوه بر مجازات ماده مزبور به مجازات جعل یا تزویر محکوم خواهد شد.

اگر اخفا به انگیزه مطالبه وجه، انتقام و امثال آن‌ها که از انگیزه‌های سوء برگرفته است، واقع شود مرتکب به استناد ماده ۶۲۱ محکوم می‌شود و در غیر این صورت عمل ارتكابی بازداشت غیرقانونی و مشمول ماده ۵۸۳ خواهد بود. با پذیرش این استدلال همان‌طور که پیش‌تر نیز بیان شد می‌توان نتیجه گرفت که آدم‌ربایی با انگیزه‌های غیر سوء یعنی انسانی از شمول ماده ۶۲۱ خارج و مشمول ماده ۵۸۳ ق.م.ا می‌شود به‌عنوان مثال، اگر اعضای یک خانواده با اطلاع از اینکه اگر برادر بزرگ‌تر در جمع آن‌ها حاضر شود مبادرت به قتل برادر کوچک‌تر خواهد نمود از او بخواهند که منزل را ترک کند ولی امتنان نماید و به انگیزه جلوگیری از وقوع احتمال این حادثه دست و پای برادر کوچک‌تر را بسته و در اتاقی مخفی نمایند هرچند اخفاء در مفهوم مادی محقق است ولی به دلیل فقدان انگیزه سو از شمول ماده ۶۲۱ خارج و مشمول ماده ۵۸۳ ق.م.ا می‌شود (آقایی‌نیا، ۱۳۹۹، ج ۱، ۱۸۲-۱۸۸).

با وجود این تشتت آرا و نظرات در این زمینه نتیجه عدم دقت و حکمت قانون‌گذار در مرزبندی‌های شفاف میان عناوین مجرمانه مشابه هست که جای تفسیرهای متعدد را باز می‌گذارد. در هر روی نظر قابل دفاع از میان نظرات بیان شده به نظر نگارندگان، دیدگاه آن دسته از حقوق‌دانان است که بیان داشته‌اند اگر مخفی کردن مسبوق به ربودن باشد مورد مشمول ماده ۶۲۱ است و در صورتی که مخفی کردن مسبوق به ربودن نباشد مورد مشمول ماده ۵۸۳ است.

۲-۴- تفکیک آدم‌ربایی از گروگان‌گیری

عبارت «آدم‌ربایی» شباهت بسیاری با عبارت «گروگان‌گیری» از نظر مفهومی دارد. سؤالی که در خصوص بزه آدم‌ربایی پیش می‌آید این است که آیا در قوانین کیفری ایران، این جرم با گروگان‌گیری متفاوت است یا خیر؟ به عبارت دیگر، آیا گروگان‌گیری توسط مقنن، مستقلاً جرم‌انگاری شده است یا خیر؟ در لغت، «گروگان» به معنای «شیء یا شخصی که به ازای وام و برای اطمینان به گرو گذارند؛ مرهون. مالی یا وجهی که به مسابقه تخصیص دهند تا هر کس سبقت گیرد او را باشد. بنده، عبد. محبوس، زندانی» است (معین، ۱۳۸۶، ج ۱، ۱۴۵۴). از نظر اصطلاحی، گروگان‌گیری به معنای ربودن اشخاص اصولاً همراه با درخواست امتیازات مشخصی توسط مرتکب یا مرتکبین آن رفتار است. واژه «گروگان‌گیری» غالباً حیثیت عامیانه دارد و مقنن آن را به صورت مجزا جرم‌انگاری نکرده است؛ زیرا، دارای رکن قانونی مشخصی نیست و این عبارت غلبه بر ربودن انسان‌ها (آدم‌ربایی) دارد که بزه‌کاران در برابر آزادی افراد، امتیازاتی را مطالبه می‌کنند که قانونی نیستند. این درخواست‌ها همان انگیزه بزه‌کاران (مرتکب یا مرتکبین

این جرم) می‌باشند که در حالتی که سوء باشند، رفتار آن‌ها مشمول ماده ۶۲۱ کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ قرار می‌گیرد (آقایی‌نیا، ۱۳۹۹، ج ۱، ۱۸۲).

اساسنامه^{۱۱} دادگاه نورنبرگ^{۱۲} که اولین سندی است که گروگان‌گیری را جرم دانسته، تعریفی از این بزه بیان نکرده است و فقط در این اساسنامه آمده است که قتل گروگان‌هایی که غیرنظامی هستند، جنایت جنگی به حساب می‌آید. البته دادگاه نظامی نورنبرگ، گروگان‌گیری را دستگیری و توقیف اشخاص غیرنظامی جهت استفاده از آن‌ها تحت عنوان قربانیان اقدامات تلافی‌جویانه بعدی قرار داده است (غلامی و حبیب‌زاده، ۱۳۹۶، ۴۷). با عنایت به اینکه این اساسنامه، به جهت محاکمه جنایتکاران در جنگ جهانی دوم (از سمت جبهه اروپایی‌ها) تدوین شده بود، فقط در همان محدوده صلاحیت رسیدگی به جرایم آن بزه‌کاران داشت (غلامی و حبیب‌زاده، ۱۳۹۶، ۴۷).

ماده ۲ اساسنامه دادگاه بین‌المللی کیفری یوگسلاوی سابق^{۱۳}، بدون آنکه بزه گروگان‌گیری را تعریف کرده باشد، «گروگان‌گیری اشخاص غیرنظامی» را جزو موارد نقض آشکار کنوانسیون‌های ۱۹۴۹ ژنو دانسته است (غلامی و حبیب‌زاده، ۱۳۹۶، ۴۷). در یک تفسیری که از این کنوانسیون‌ها پیرامون «گروگان‌گیری» شده است، آمده است: «گروگان‌ها از افراد طرف متخاصم می‌باشند که یا با اراده آزاد خود و یا با اجبار در اختیار نیروهای دشمن قرار دارند و مرگ و زندگی آن‌ها به اجرای دستورات دشمن موکول است و عامل تضمین امنیت نیروی نظامی دشمن می‌باشند» (غلامی و حبیب‌زاده، ۱۳۹۶، ۴۷). در تعریف فوق ایراداتی وجود دارد؛ به‌عنوان نمونه بهتر بود از عبارت «با اراده خود» یا استفاده نمی‌شد و یا به صورت کامل‌تری آن را بیان می‌کرد؛ مثلاً این‌گونه بیان می‌شد: «با اراده خود در اختیار نیروهای دشمن

۱۱- از آن جایی که در نظام جزای ایران به مقوله گروگان‌گیری صراحتاً پرداخته نشده و همواره گروگان‌گیری ذیل مباحث آدم‌ربایی مطرح می‌شود (البته این به‌عنوان نقد جدی بر قانون‌گذار ایرانی است و لزوم جرم‌انگاری گروگان‌گیری پژوهش مستقلی را می‌طلبد) بنابراین در این پژوهش جهت تفکیک و فراهم نمودن بستر پژوهشی به اسناد بین‌المللی از جمله اساسنامه‌ها و غیره متوسل شده‌ایم.

۱۲- دادگاه نورنبرگ به مجموعه‌ای از دادرسی‌های نظامی گفته می‌شود که پس از جنگ جهانی دوم به وسیله متفقین و تحت قوانین بین‌المللی و قوانین جنگ برگزار شد. بیشترین اهمیت این دادگاه‌ها در دادرسی آن دسته از اعضای برجسته رهبری سیاسی، نظامی، قضایی و اقتصادی آلمان نازی بود که هولوکاست و دیگر جنایات‌های جنگی را برنامه‌ریزی و اجرا کردند، یا به نحو دیگری در آن‌ها دست داشتند. دادرسی‌ها در شهر نورنبرگ آلمان برگزار شد و حکم‌هایی که در آن صادر شد، نقطه‌گذار از قوانین کلاسیک به قوانین معاصر بین‌المللی است.

قرار دارند و پس از آن با اختیار خود نمی‌توانند از جبهه آن‌ها خارج شوند و مرگ و زندگی آن‌ها به اجرای دستورات دشمن موکول است و عامل تضمین امنیت نیروی نظامی دشمن می‌باشند.»

در پرونده «کردیچ» و «سرکز»، دادستان دادگاه بین‌المللی کیفری یوگسلاوی سابق، عناصر ذیل را برای جرم گروگان‌گیری تعیین نمود: فعل و یا ترک فعل موجب توقیف، بازداشت فرد و یا افرادی شده یا به هر نحو به گروگان‌گیری غیرقانونی آن‌ها منجر شود؛ مرتکب گروگان و یا گروگان‌ها را به مرگ، ایراد صدمه و یا ادامه بازداشت تهدید نماید و مرتکب این اعمال را به این قصد انجام دهد که فرد ثالثی مانند دولت، نیروی نظامی، یک سازمان بین‌المللی، شخص حقیقی یا حقوقی و یا گروهی از اشخاص را به انجام عملی به‌عنوان شرط صریح یا ضمنی برای آزادی گروگان‌ها اجبار نماید؛ فعل و یا ترک فعل مزبور عامدانه صورت پذیرفته باشد (غلامی و حبیب‌زاده، ۱۳۹۶، ۴۷).

پس از آن، در دیوان کیفری بین‌المللی^{۱۴} این رفتار (گروگان‌گیری) به‌عنوان یک جرم (جنایت جنگی)، مدنظر قرار گرفت. سند عناصر اختصاصی جرایم دیوان کیفری بین‌المللی (جزء هشتم بند الف پاراگراف ۲ ماده ۸)، عناصر ذیل را برای ارتکاب جرم گروگان‌گیری (به‌عنوان یک جنایت جنگی) لازم دانسته است: مرتکب شخص یا اشخاصی را ربوده، بازداشت کرده یا به نحو دیگری به گروگان گرفته باشد؛ مرتکب شخص یا اشخاص قربانی را تهدید به قتل، جرح یا ادامه بازداشت نموده باشد؛ مرتکب قصد اجبار یک دولت، سازمان بین‌المللی، شخص حقیقی یا حقوقی یا گروهی از اشخاص را برای انجام یا خودداری از انجام عملی به‌عنوان شرط صریح یا ضمنی برای سلامتی یا آزادی شخص یا اشخاص قربانی را داشته باشد؛ شخص یا اشخاص قربانی تحت حمایت یک یا بعضی از کنوانسیون‌های ۱۹۴۹ زنو بوده باشند؛ مرتکب از اوضاع و احوال واقعی که اساسنامه را مسلم می‌کرده، آگاه بوده باشد؛ عمل مرتکب در ضمن یک نبرد مسلحانه بین‌المللی و با مشارکت در آن، انجام شده باشد؛ مرتکب از اوضاع و احوال عینی که وجود یک نبرد مسلحانه را مسلم می‌کرده، آگاه بوده باشد» (غلامی و حبیب‌زاده، ۱۳۹۶، ۴۸-۴۹). این جرم را از منظر دیوان کیفری بین‌المللی می‌توان این چنین بیان کرد: «هرگونه رفتار منجر به سلب آزادی اشخاص نظیر ربودن و بازداشت کردن که توأم با تهدید بزه‌دیدگان به قتل، جرح یا ادامه نگهداری آن‌ها باشد به شرطی که مرتکب از وقوع یک نبرد مسلحانه که گروگان‌گیری در اثنای آن ارتکاب یافته آگاه بوده و این عمل را با قصد اجبار یک شخص حقیقی یا حقوقی انجام داده باشد» (غلامی و حبیب‌زاده، ۱۳۹۶، ۴۹).

پس از نظر دیوان کیفری بین‌المللی، کنوانسیون بین‌المللی دیگری تحت عنوان «کنوانسیون بین‌المللی علیه گروگان‌گیری» (مصوب ۱۹۷۹ میلادی) به صورت ویژه‌ای، این رفتار را جرم‌انگاری کرده است. در بند نخست از ماده اول این کنوانسیون، جرم «گروگان‌گیری»، تعریف شده است. در این بند، آمده است: «هر شخصی که به توقیف یا بازداشت و تهدید به کشتن، مصدوم کردن یا ادامه توقیف شخص دیگر (که از این پس به‌عنوان «گروگان» نامیده می‌شود) به منظور وادار کردن شخص ثالثی، یعنی یک کشور، سازمان بین‌الدولی بین‌المللی، شخص حقیقی یا حقوقی، یا گروهی از افراد جهت انجام یا پرهیز از انجام اقدامی به‌عنوان شرط صریح یا ضمنی برای آزادی گروگان مبادرت نماید، در چهارچوب مفهوم این کنوانسیون مرتکب جرم گروگان‌گیری شده است» (غلامی و حبیب‌زاده، ۱۳۹۶، ۵۱). در بند دوم از ماده اخیر، در خصوص مرتکبین این بزه آمده است: «هر شخصی که: الف- مبادرت به ارتکاب عمل گروگان‌گیری کند، یا ب- به‌عنوان همدست شخصی که مرتکب یا مبادرت به ارتکاب عمل گروگان‌گیری کرده باشد، مشارکت داشته باشد، از نظر این کنوانسیون مرتکب جرم شده است» (غلامی و حبیب‌زاده، ۱۳۹۶، ۵۲).

در ماده ۱۲ این کنوانسیون آمده است: «تا آن جایی که کنوانسیون‌های ۱۹۴۹ ژنو به جهت حمایت از قربانیان جنگ یا پروتکل‌های الحاقی به آن کنوانسیون‌ها در مورد عمل ویژه گروگان‌گیری قابل اجراست و تا آن جایی که کشورهای عضو کنوانسیون وفق آن کنوانسیون‌ها به تعقیب یا تحویل گروگان‌گیرها مکلف می‌باشند، این کنوانسیون در مورد ارتکاب رفتار گروگان‌گیری در جریان مناقشات مسلحانه به شکلی که در کنوانسیون‌های ۱۹۴۹ ژنو و پروتکل‌های آن اشاره شده اعمال نخواهد شد از جمله مناقشات مسلحانه تصریح شده در بند (۴) ماده (۱) پروتکل الحاقی شماره (۱) سال ۱۹۷۷ میلادی که در آن آحاد ملت علیه استیلاي استعمارگران و اشغال بیگانگان و رژیم‌های نژادپرست در راستای اعمال حق تعیین سرنوشت خود به نحو مندرج در منشور سازمان ملل و اعلامیه اصول حقوق بین‌الملل در خصوص روابط دوستانه و همکاری بین کشورها مطابق منشور سازمان ملل مبارزه می‌کنند.» باعنایت به‌صراحت ماده اخیر که در مورد صلاحیت این کنوانسیون در خصوص این جرم است، در مواردی که دیوان کیفری بین‌المللی شایسته رسیدگی به این بزه می‌باشد، کنوانسیون یاد شده، صلاحیت رسیدگی ندارد.

در نتیجه، «گروگان‌گیری» را می‌توان این چنین تعریف کرد: «توقیف یا بازداشت توأم با تهدید شخصی به منظور وادار کردن شخص ثالثی به انجام یا عدم انجام رفتاری» (غلامی و حبیب‌زاده، ۱۳۹۶، ۵۰).

۳-۴- تفکیک آدم‌ربایی از نوزادربایی

قانون‌گذار به‌رغم آنکه در ماده ۶۲۱ کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ جرم آدم‌ربایی را جرم‌انگاری کرده است اما با وجود این برخی از مصادیق جرم آدم‌ربایی را به‌عنوان بزه مستقل پیش‌بینی کرده و برای آن‌ها مجازات‌های خاصی مقرر داشته است که به این موارد صور خاص جرم آدم‌ربایی گفته می‌شود، یکی از مهم‌ترین صور خاص بزه آدم‌ربایی «ربودن نوزاد یا طفل تازه متولد شده» است که قانون‌گذار در ماده «۶۳۱»^{۱۵} کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ به تدوین آن پرداخته است (حبیب زاده و رحیمی نژاد، ۱۳۸۳، ۱۱). با توجه به این ماده، برای تحقق بزه ربودن نوزاد تازه متولد شده چند شرط لازم است که پس از بیان آن‌ها در ادامه به وجه تمایز این جرم با جرم آدم‌ربایی موضوع ماده ۶۲۱ خواهیم پرداخت.

در این جور موارد نیز همانند جرم آدم‌ربایی رفتار مرتکب تنها به صورت فعل مثبت مادی و خارجی تحقق پیدا می‌کند نه ترک فعل. مصداق رفتار مجرمانه در این جرم عبارت است از: دزدیدن یا مخفی کردن به جای طفل دیگری قلمداد کردن و یا متعلق به زن دیگری غیر از مادر طفل قلمداد کردن. در خصوص هریک از واژه‌های فوق باید گفت، مقصود از دزدیدن در این جرم همان ربودن است یعنی انتقال بزه‌دیده از جایی به جای دیگر البته علت اینکه مقنن واژه «دزدیدن» را در ماده ۶۳۱ برخلاف ماده ۶۲۱ به جای «ربودن» برای طفل به‌کار برده است درحالی‌که دزدیدن معمولاً برای ربودن مال به‌کار می‌رود آن است که نوزاد به دلیل ناتوانی از حرکت و دفاع در حکم مال است هرچند ممکن است مقنن به این تفاوت بی‌توجه بوده و همان آدم‌ربایی را ارائه کرده باشد زیرا این دو واژه به جای یکدیگر نیز به‌کار می‌روند (کروشای و همکاران، ۱۳۹۸، ۱۲۶). مخفی کردن نیز واجد همان ویژگی‌هایی است که پیشتر در خصوص جرم آدم‌ربایی مورد بررسی قرار گرفت و جهت جلوگیری از اطاله بحث از بیان مجدد آن خودداری می‌نماییم، اما منظور از به جای طفل دیگری قلمداد کردن آن است که هیچ‌یک از موارد دزدیدن یا اشخاص صورت نمی‌گیرد ولی نوزادی را که متعلق به مادر نیست به گونه‌ای مانند تغییر گهواره متعلق به او قلمداد می‌کنند و یا نوزاد دیگری را نزد زنی می‌آورند که او را زایمان ننموده و در عمل متعلق

۱۵- ماده ۶۳۱: هر کس طفلی را که تازه متولد شده است بدزدد یا مخفی کند یا او را بجای طفل دیگری یا متعلق به زن دیگری غیر از مادر طفل قلمداد نماید به شش ماه تا سه سال حبس محکوم خواهد شد و چنانچه احراز شود که طفل مزبور مرده بوده، مرتکب به یکصد هزار تا پانصد هزار ریال جزای نقدی محکوم خواهد شد.

به او قلمداد می‌نمایند. در این فرض، همان‌گونه که گفته شد، دزدیدن یا اخفایی در کار نیست ولی به طریق ممکن نوزادی به زن معرفی می‌شود که متعلق به او نیست (آقای نیایا، ۱۳۹۹، ج ۱، ۱۹۸).

موضوع این جرم، مطلق اطفال نیست، بلکه اطفال تازه متولد شده است (حبیب زاده و رحیمی نژاد، ۱۳۸۳، ۱۱)، اما سوالی که در این خصوص ممکن است مطرح شود این است که منظور از طفل تازه متولد شده کیست؟ در پاسخ به این سوال باید بیان داشت که منظور از طفل تازه متولد شده نوزادی است که زمان قابل اعتنایی از تولد او نگذشته و بر همین اساس هنوز برای مادر شناخته شده نیست. هرچند تشخیص ویژگی تازه متولد شده براساس عرف مامایی مشخص می‌شود؛ بنابراین چنین اقدامی علیه اطفالی که تازه متولد شده نیستند، از شمول این ماده خارج است و حسب مورد ممکن است آدم‌ربایی موضوع ماده ۶۲۱ و یا بازداشت غیرقانونی موضوع ماده ۵۸۳ به حساب آید (آقای نیایا، ۱۳۹۹، ج ۱، ۱۹۸).

جرم موضوع ماده ۶۳۱ یعنی نوزادربایی از نظر عنصر روانی از جمله جرایم عمدی محسوب می‌شود و علم مرتکب به زنده‌بودن و نوزادبودن بزه‌دیده ضروری است. علاوه بر آن قصد مرتکب در دزدیدن، مخفی کردن و یا قلمداد کردن نیز لازم است. همچنین در این جرم برخلاف جرم آدم‌ربایی که به عقیده برخی از حقوق‌دانان وجود انگیزه سوء جهت تحقق بزه مزبور لازم دانسته شده است، در این جرم (نوزادربایی) وجود انگیزه در مرتکب شرط نیست و اینکه مرتکب چه اهدافی را دنبال می‌کرده تأثیری در وقوع جرم ندارد (آقای نیایا، ۱۳۹۹، ج ۱، ۱۹۸).

در خصوص وجه تمایز بزه آدم‌ربایی با جرم نوزادربایی باید گفت؛ برخی از حقوق‌دانان که آدم‌ربایی را جرم آنی، مقید و بدون نیاز به انگیزه خاصی دانسته‌اند وجه تمایز این جرم با بزه نوزادربایی را تنها موضوع جرم می‌دانند و معتقدند که جرم نوزادربایی شکل خاصی از جرم آدم‌ربایی است و مخصص ماده ۶۲۱ است که تنها در مورد نوزادان و فرد تازه متولد شده امکان تحقق دارد درحالی که جرم موضوع ماده ۶۲۱ شامل تمامی افراد به غیر از مصادیق ماده ۶۳۱ است (میرمحمدصادقی، ۱۳۹۹، ۱۰۲). در مقابل عده خاصی از حقوق‌دانان که بزه آدم‌ربایی موضوع ماده ۶۲۱ را از جرایم مستمر، مطلق و نیازمند انگیزه سوء دانسته‌اند در وجه تمایز این جرم با نوزادربایی موضوع ماده ۶۳۱ این‌گونه بیان داشته‌اند که: «ماده ۶۳۱ یک مصادیق خاص و محدود در مورد نوزادربایی است و در همان محدوده باید تفسیر شود. این بدان معناست که اعمال ماده ۶۲۱ این قانون در مورد نوزادان تازه متولد شده بلامانع است و لذا چنانچه دزدیدن یا اخفاء با انگیزه‌های سوء مذکور در ماده اخیر محقق شود، در شمول این ماده بر مرتکب نباید تردید داشت»

(آقایی‌نیا، ۱۳۹۹، ج ۱، ۱۹۹). به نظر این دسته از حقوق‌دانان که انگیزه را شرط تحقق بزه آدم‌ربایی می‌دانند حتی اگر موضوع جرم نوزاد تازه متولد شده باشد و مرتکب از ربودن وی انگیزه سوء داشته باشد مرتکب مشمول ماده ۶۲۱ خواهد بود نه ماده ۶۳۱ که این استدلال به نظر نگارندگان نه تنها با منطق حقوقی بلکه با منطوق ماده سازگار نمی‌باشد و به نوعی دربردارنده قیاس است که قیاس در تفسیر قوانین ماهوی جزایی ممنوع است. باری، به هر جهت نگارندگان با توجه به دلایلی که در رد دیدگاه اخیر بیان داشته، دیدگاه اول را ارجح‌تر دانسته و قائل به آن هستند.

پرسشی که در این خصوص مطرح می‌شود، آن است که اگر کسی، نوزاد تازه متولد شده را برآید و تا چند سال او را نزد خود مخفی نگه دارد آیا عمل او از این جهت که در ابتدا عنوان دزدیدن طفل را داشته است تا زمانی هم که طفل به سن بلوغ می‌رسد همان عنوان را دارد یا ادامه عملیات مخفی کردن و ربودن که در حقیقت نسبت به شخص غیرطفل صورت می‌گیرد مشمول ماده ۶۲۱ کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ می‌شود و یا اینکه هر دو عنوان مجرمانه بر این عمل صادق است و باید قاعده تعدد جرم را در مورد آن اعمال کرد؟

برخی بر این باورند که در این خصوص عمل مرتکب شامل تعدد مادی جرم خواهد بود یعنی هم تحت عنوان ربودن طفل تازه متولد شده و هم مخفی کردن قابل تعقیب و مجازات خواهد بود (حیب‌زاده و رحیمی‌نژاد، ۱۳۸۳، ۱۲). دلیلی که برای این احتمال می‌توان اقامه کرد آن است که عنوان جرم ربودن نوزاد تا زمانی صدق می‌کند که بزه‌دیده طفل و نوزاد باشد. از این رو هنگامی که نوزاد بزرگ شد و از حالت طفل بودن خارج گردید و مرتکب به عملیات مخفی کردن ادامه دهد، عنوان بزه دیگری هم بر آن عمل صدق می‌کند که ادامه همان عمل اولی است و در اینجا تعدد جرم به نظر این دسته از حقوق‌دانان قابل دفاع‌تر است. در مقابل عده‌ای دیگر از حقوق‌دانان بیان داشته‌اند که جرم ربودن طفل یک جرم مستمر است بنابراین تا زمانی که ادامه دارد عنوان ربودن طفل بر آن صدق می‌کند (آقایی‌نیا، ۱۳۹۹، ج ۱، ۱۹۴).

به نظر نگارندگان از آنجاکه مرتکب علاوه بر ارتکاب ربودن طفل تازه متولد شده مرتکب مخفی کردن بزه‌دیده نیز شده است و چون مخفی کردن طفل مسبوق به ربودن طفل است باید مخفی کردن را نیز مشمول ماده ۶۳۱ دانست نه ماده ۶۲۱ هرچند مخفی کردن تا زمان بلوغ بزه‌دیده استمرار داشته است. چراکه هدف ربایندگی از ربودن طفل آن بوده که آن را نزد خود نگه دارد نه آنکه پس از مدتی آن را به خانواده بزه‌دیده بازگرداند، با این توجیه باید مخفی کردن بزه‌دیده را مشمول عنصر

مادی جرم موضوع ماده ۶۳۱ دانست نه ماده ۶۲۱ هر چند این مخفی کردن تا بلوغ فرد به ادامه بی‌انجامد زیرا این نظر با ظاهر دو ماده سازگارتر است و طبق اصول تفسیر قوانین جزایی در حالت شک باید قوانین را به نفع متهم تفسیر کرد و چون در این حالت مخفی کردن را مشمول ماده ۶۳۱ بدانیم مجازات کمتری بر مرتکب بار می‌شود، پس باید عمل مخفی کردن را مشمول ماده ۶۳۱ دانست نه ماده ۶۲۱ که مجازات سنگین‌تری دارد. از طرفی در این حالت اگرچه مرتکب دو عمل متمایز از هم انجام داده (یعنی هم ربودن طفل تازه متولد شده و هم مخفی کردن) که هر دو عنصر مادی جرم ماده ۶۳۱ را تشکیل می‌دهند، ولی باین حال در این حالت نمی‌تواند تعدد مادی جرم را ساری و جاری دانست چراکه مخفی کردن نتیجه قهری جرم ربودن است یا به عبارت دیگر در این حالت رباینده طفل را ربوده است تا نزد خود نگهدار دارد و بزرگ نماید بنابراین در این صورت باید تنها مجازات ربودن طفل تازه متولد شده را بر مرتکب اعمال کرد و از اعمال مجازات مخفی کردن و اعمال قواعد تعدد مادی ناشی از آن صرف نظر کرد. در واقع، مورد اخیر در صورتی است که جرم دوم نتیجه قهری و منطقی جرم اول باشد مانند آدم‌ربایی و اختفاء فرد ربوده شده یا حمل مشروبات الکلی به مقدار مصرف و نوشیدن آن یا سرقت و اختفاء مال مسروقه (امتحانی، ۱۴۰۰، ۱۲۴).

نکته‌ای که در مقایسه ماده ۶۲۱ با ماده ۶۳۱ جلب توجه می‌کند این است که ماده ۶۲۱ کم سن بودن قربانی را موجب تشدید مجازات، و در چنین حالتی مجازات مرتکب را حسب مورد ده سال یا پنج سال حبس دانسته است در حالی که در ماده ۶۳۱ که قربانی آن نوزاد است، مجازات ربودن یا مخفی کردن یا متعلق به زن دیگر قلمداد نمودن چنین نوزادی بسیار سبک‌تر از مجازات مذکور در ماده ۶۲۱، یعنی عبارت از شش ماه تا سه سال حبس است که این تفاوت قابل توجه به نظر نمی‌رسد چون بالاخره مشخص نمی‌کند که آیا از منظر مقنن سن کم قربانی باید سبب تشدید مجازات مرتکب یا باعث تشدید آن شود. (میرمحمدصادقی، ۱۳۹۹، ۱۰۲-۱۰۳) البته شاید بتوان سبک‌تر بودن مجازات نوزادربایی نسبت به آدم‌ربایی را این دانست که در ماده ۶۳۱ طفل تازه متولد شده به لحاظ شرایط سنی که دارد سلب آزادی تن و عدم رضایت در آن منتفی است چراکه طفل تازه متولد شده به لحاظ شرایط سنی و عدم تحقق شعور اکتسابی در وی، قدرت درک سلب آزادی و رضایت را ندارد و در واقع، سلب آزادی و رضایت برای او بی‌معناست، در نتیجه در این حالت سبک‌تر بودن مجازات ماده ۶۳۱ نسبت به ماده ۶۲۱ قابل توجیه نیست.

نتیجه

در بررسی مبانی بزه آدم‌ربایی در میان فقها در بحث ربایش انسان اختلاف نظر وجود دارد که برخی با مقوله ربایش در بحث آدم‌ربایی آن را مورد خدشه قرار داده و به دلیل عدم صدق عنوان «مال» ربایش را ممکن نمی‌داند و در مقابل برخی آن را غصب می‌پندارند اما فارغ از اختلاف نظر در مبانی شرعی، توجه به مبانی عرفی این بزه و تفسیر گزاره‌های قانونی در محیط عرف می‌تواند به رد سیاست کیفری در مسیر اجرای عدالت کمک شایانی نمایند.

از آنجاکه بزه آدم‌ربایی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و به‌طور مفصل به حق آزادی افراد از منظر آموزه‌های دینی و بین‌المللی پرداخته شد؛ بنابراین نظام جزایی ایران با تبعیت از سیاست جنایی اسلام، این نوع از رفتار را مورد جرم‌انگاری و از زمره جرایم علیه اشخاص قرار داده است و گرچه قانون‌گذاری در خصوص این رفتار، سیر تقنینی پر فراز و نشیبی داشته و حتی تغییرات مواد قانونی این بزه در قانون کاهش مجازات حبس تعزیری محسوس است لکن اهتمام قانون‌گذار به آزادی افراد و تبعیت از اصول بیست و دوم، سی و دوم و سی و سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران بی‌شک ستودنی است.

آنچه به‌عنوان اساس و پاشنه آشیل این پژوهش است آن است که به‌طور مفصل به تفکیک جرم آدم‌ربایی از جرایم مشابه پرداخته شد و جرایمی همچون، توقیف غیرقانونی، گروگان‌گیری و نوزادربایی از جرم آدم‌ربایی تفکیک و متمایز شد، تفکیکی که در ترازوی بررسی ابعاد مختلف و سنجش رکن مادی و روانی صورت گرفته و ابهامات و چالش‌های پیرامون آن تشریح شد تا در مقام اجرا جهت بار نمودن احکام بر موضوعات، از تشابه و خلط دوری گردد.

تعارض منافع

تعارض منافع در این مقاله وجود ندارد.

منابع

- قرآن کریم

فارسی

- آقایی‌نیا، حسین، ۱۳۹۹، جرایم علیه اشخاص (شخصیت معنوی)، جلد اول، چاپ دهم، تهران، انتشارات میزان.

- امتحانی، احمدرضا، ۱۴۰۰، واکاوی تعدد و تکرار جرم در حقوق کیفری ایران؛ چالش و

راهکارها، چاپ اول، تهران، انتشارات مهر کلام.

- جعفرپور، جمشید، ۱۳۸۸، بررسی جرم آدم‌ربایی در فقه و حقوق موضوعه با رویکردی به نظر حضرت امام خمینی (س)، **فصلنامه متین**، شماره ۴۲.

- چاله چاله، فرشید، ۱۳۸۹، عنوان‌های مجرمانه آدم‌ربایی و بازداشت غیرقانونی، **مجله دادرسی**، شماره ۷۹.
- حبیب زاده، محمدجعفر و رحیمی نژاد، محمداسماعیل، ۱۳۸۳، جرم آدم‌ربایی در حقوق ایران، **مجله دادرسی**، شماره ۴۳.

- سالارزایی، امیرحمزه؛ جهانگیری کوشاهی، شهناز؛ شوریایی، حسین، ۱۳۹۲، بررسی انگیزه‌های وقوع جرم آدم‌ربایی در استان سیستان و بلوچستان، **پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی**، شماره ۳۲.
- امینی، علیرضا و آیتی، سیدمحمدرضا، ۱۳۹۳، **تحریر الروضه فی شرح اللعنه**، جلد دوم، چاپ هجدهم، تهران، انتشارات سمت.

- امینی، علیرضا و آیتی، سیدمحمدرضا، ۱۳۹۴، **فقه استدلالی (ترجمه تحریر الروضه فی شرح اللعنه)**، جلد دوم، چاپ بیست و هشتم، قم، انتشارات کتاب طه.

- عمید، حسن، ۱۳۸۹، **فرهنگ فارسی عمید**، چاپ اول، تهران، انتشارات راه رشد.
- غلامی، نبی اله و حبیب‌زاده، محمدجعفر، ۱۳۹۶، ضمانت‌اجرای کیفری گروگان‌گیری در حقوق ایران با نگاهی به اسناد بین‌المللی، **مجله پژوهش حقوق کیفری**، شماره ۱۹.

- گلدوزیان، ایرج، ۱۳۸۵، **حقوق جزای اختصاصی: جرایم علیه تمامیت جسمانی، شخصیت معنوی، اموال و مالکیت، امنیت و آسایش عمومی علمی-کاربردی**، چاپ ششم، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
- میرمحمدصادقی، حسین، ۱۳۹۹، **جرایم علیه شخصیت معنوی اشخاص**، چاپ اول، تهران، انتشارات میزان.

- معین، محمد، ۱۳۸۶، **فرهنگ معین**، جلد اول، آدنا، چاپ چهارم، تهران.
- کروشایی، طاهر؛ نشان، خسرو؛ گنجی، محمدحسین، ۱۳۹۸، تحلیل جرم آدم‌ربایی در فقه اسلامی و حقوق کیفری ایران، **نشریه دانش و پژوهش حقوقی**، شماره ۱.

عربی

- البلبکی، روحی، ۲۰۰۲ م، **القاموس القانوني الثلاثي**، منشورات الحلبي الحقوقية، چاپ اول، بیروت.
- الحنفی، ابن نجیم، ۱۹۸۶ م، **الاشباه والنظائر**، تحقیق محمد مطیع الحافظ، چاپ اول، دمشق، دارالفکر.

قوانین

- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
- کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵
- قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲

اساسنامه‌ها

- اساسنامه دادگاه نورنبرگ
- اساسنامه دادگاه بین‌المللی کیفری یوگسلاوی سابق
- اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی

Legal Civilization

No.10-Spring 2022

- Civil liability of the Official expert of the Judiciary in Iranian and French Law with Emphasis on Judicial Procedure - **Hasan Badini, Sepideh Razi, Mohamad Mehdi-pour**
- Saadi Shirazi's Compatibilities with the Teachings of Modern Public Law **Majid Najjarzadeh Hanjani**
- Criminal Protection of the Right to the Environment **SHima Naderi, Majid Motallebi**
- The Role of Civic Society in Citizenship Rights' Establishment **Farzaneh Dashti, Abdolkarim SHAheydar**
- The Effects of Increasing the Capital of Joint Stock Companies in Iranian and American Law **Afshin Mojahed**
- Judicial Challenges in Combating Environmental Crimes in Iranian Criminal Law **Esmaeil Kashkoulain, Abass Sheikh-holeslami**
- International Aviation Law Approach to Liability for Corona Virus Transmission in Aviation **Yeganeh Sadat Safavi**
- Effects of Government Contracts on Iranian and British Law **Mohammad Reza Burbur**
- Mediation, Participatory Justice System, third Generation Criminal Justice System and Litigation Rights - **Sadegh Fetili, Sayyed Mohammad Salehi**
- Value and Validity of Expert Theory in Iranian and French Law **Sayyed Jafar Hashemi Bajegani, Maisam Sobhani**
- Environmental Policy Approach in Reducing Risks; Strategies and Approaches **Zahra Tallieolia, Davud Khorramdel**
- Efficient Jurisprudential Rules in the Responsibility of Wasting People's Time **Hamid Soleymani, Rahime Abbasi - Bonari**
- the Role of UN Agencies in Preventing Environmental Pollution from Waste as Global Biosecurity **Rostam Ali Akbari, - Sayyed Mehdi Mousavi**
- Fundamentals of Correcting Non-Common Contracts in the Era of Legislation by Relying on Religious Rerms and Generalities **Sayyed Alireza Amin**
- New Reproductive-Biological Technologies and Child Rights: An Introduction to the Future of Childhood in Iran - **Maryam SHA'ban**
- Pathology of Determining the Punishment in Family Crimes in Fifth Book of the Islamic Penal Code (Tazirat) Approved in 1996; From Explaining the Damage to Providing Solutions **Mahdi Mozafari Anari, Mohammad Amini Zadeh, Ali Arefi Maskoni**
- The Principle of Correctness in Transactions with Emphasis on the Possibility of its Flow in Legal Doubts **Maedeh - Chini Saz, Omid Mohammadi, Ghasem Shaabani**
- About the Theory of Invalidity of Preliminary Investigations in the Iranian Criminal Proceedings (According to the Code of Criminal Procedure Approved in 2014) **Masoud Fadaei Dehcheshmeh, Amir Soleimani, Homeira Taheri**
- A Reflection on the Law Governing the Contractual Obligations of the Insurance Contract in Iranian and American Law - **Farzad Karami kolmoti, Hamed Babaei**
- Investigating the Establishment of Bailment in the British and American Legal Systems and its Application to the Trust - Institution in Iranian Law **Nastaran Arzainan, Mahsasadat Nabavi**
- Criteria for Separating the Crime of Kidnapping from Similar Crimes in the Iranian Penal System **Ahmadreza - Emtehani, Javad Naderi ooj Boghzi, Ali Paidarfard**
- An Introduction to the Principles and Obstacles of Extradition in International Law **Reza Alipanah**
- Corona Virus Effects on Juvenile Delinquency with Respect to USA Law **Peyman Dolatkah Pashaki**
- Manifestations of Change in the Differential Criminal Policy of the Crimes of the Armed Forces of Iran and the United - States of America by the Method of Impunity and Decriminalization **Yasser SHakeri, Alireza Salehi, GHolam Hosein Rezaei**